

STADSBYGGNADSKONTORET
PLANAVDELNINGEN

30

TJÄNSTEUTLÅTANDE
DNR 2011-09415
SID 1 (6)
2013-03-28

Handläggare: Ulrika Egerö
Tfn 08-508 26 799

Till
Stadsbyggnadsnämnden

Ändring av gränsen för Hansta naturreservat för Förbifart Stockholm

Förslag till beslut

1. föreslå kommunfullmäktige att med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken ändra gränsen för Hansta naturreservat i enlighet med bilagan under förutsättning att Trafikverket åtar sig att genomföra kompensationsåtgärder för Förbifart Stockholms intrång i Hansta naturreservat enligt följande:
 - Utveckla området för motocrossbanan till attraktivt entréområde för reservatet. Skapa en attraktiv entré med information och plats för picnic och parkering. Restaurering av banområdet och delar av parkeringen till tillgänglig naturpark med nya ängar, stigar, salamanderlokaler, skogsbryn, meandrande Stordike m.m. Tydliggörande av områdets historia, med bl.a. skyltar och skötsel på fornlämningar.
 - Røjning i ädellövskog.

Susanne Lindh

Bo Bergman

Fredrik Legeby

Sammanfattning

När Hansta naturreservat inrättades var osäkerheten om en ny nord-sydlig vägförbindelse stor och i reservatsbeslutet står därför att staden eventuellt skulle ompröva delar av reservatet om det visar sig att vä-

Bilaga: Förslag till ändrad gräns för Hansta naturreservat

Box 8314, 104 20 Stockholm. Besöksadress Fleminggatan 4
Telefon 08-508 27 300. Fax 08-508 27 170.
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

www.stockholm.se

gen bör gå genom det. Ett upphävande av hela eller delar av ett naturreservat kräver synnerliga skäl. Stadsbyggnadskontoret anser att regeringens tillåtlighetsprövning har visat att vägen bör förläggas i reservatets östra kant. Genom att vägen förläggs i kanten blir intrånget minsta möjliga.

Stadsbyggnadskontoret har tagit fram ett förslag till ny gräns för naturreservatet. Förslaget har samrått med länsstyrelsen, Trafikverket, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsmuseet och berörda sakägare. Ingen av dessa har haft några invändningar mot förslaget.

Beslut om upphävande får ske endast om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning. Ett förslag till kompensationsåtgärder har tagits fram i samråd med miljöförvaltningen, stadsmuseet, trafikkontoret och Trafikverket.

Utlåtande

Bakgrund

När Hansta naturreservat inrättades 1998 var osäkerheten om en ny nordsydlig vägförbindelse i stockholmsregionen stor. Staden godkände därför förslaget till Hansta naturreservat under förutsättning att en eventuell framtida regional vägförbindelse vid reservatets östra kant skulle kunna genomföras om detta visar sig nödvändigt. I reservatsbeslutet angavs också att om det vid en samlad bedömning av olika motstående intressen visar sig att vägen bör gå genom reservatet är staden beredd att medge undantag från föreskrifterna eller ompröva delar av reservatet.

Ett upphävande av hela eller delar av ett naturreservat kräver synnerliga skäl. Beslut om upphävande får ske endast om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning.

Stadsbyggnadskontorets synpunkter

Samlad bedömning

Regeringen beslutade i september 2009 att tillåta att en motorväg byggs mellan E4/E20 söder om Kungens kurva till E4 norr om Häggvik. Utbyggnaden ska ske inom den vägkorridor och med de tunnellägen som redovisats för regeringen. Trafikverket har därefter tagit fram en arbetsplan för den nya motorvägen, kallad Förbifart Stockholm, som beräknas fastställas våren 2013.

Stadsbyggnadskontoret har utarbetat detaljplaner för vägen, som förväntas antas av kommunfullmäktige i juni 2013. En av dessa detaljplaner är för Förbifartens ytläge i Hansta naturreservat, Hanstamotet Dp

2009-18965. En detaljplan får inte strida mot gällande naturreservat, varför gränsen för Hansta naturreservat måste ändras i samband med att detaljplanen för Hanstamotet antas.

Kontoret anser att regeringens tillåtlighetsprövning är en sådan samlad bedömning av olika motstående intressen som hänvisades till i beslutet om Hansta naturreservat. Genom att vägen förläggs i reservatets östra kant blir intrånget minsta möjliga.

Förslag till ny gräns och kompensationsåtgärder

Under hösten 2013 tog stadsbyggnadskontoret fram ett förslag till ny gräns för naturreservatet, som innebar att det område som utgör väg-område i detaljplanen, inklusive det område där vägen kommer att gå i betongtunnel, upphävs som naturreservat. I en skyddszon om 70 meter från vägområdet är individrisken p.g.a. transporter med farligt gods förhöjd och det har därför markerats som skyddsområde i planen. Inom skyddsområdet bör personer inte i onödan vistas och därför ska parkanläggningar eller dylikt inte utformas inbjudande till stadigvarande vistelse. Det är dock ingenting som hindrar att området ingår i naturreservatet, och en fördel med en sådan lösning är att skötselansvaret för området blir tydligt.

Enligt förslaget till arbetsplan för Förbifart Stockholm kommer Trafikverket behöva ta ytterligare ytor i anspråk inom naturreservatet för byggandet av vägen som arbetsytor och etableringsytor. Dessa ytor kommer Trafikverket återställa efter byggtiden och de bör därför ligga kvar inom naturreservatet. Trafikverkets åtgärder på dessa ytor regleras istället med tidsbegränsade reservatsdispenser.

Lämpliga kompensationsåtgärder för vägens intrång i reservatet har under hösten 2012 och vintern 2013 diskuterats med Trafikverket, miljöförvaltningen, trafikkontoret och stadsmuseet. Utifrån dessa diskussioner tog stadsbyggnadskontoret i slutet av januari fram följande förslag:

1. Återställning av området för motocrossbanan till attraktivt entréområde för reservatet. Restaurering av banområdet och delar av parkeringen till skogs- respektive kulturlandskap med nya stigar. Tydliggörande av områdets historia.
2. Upprustning av Hägerstalunds gårds trädgård.
3. Rövning i ädellövskog och på fornlämningar.
4. Åtgärder för att förbättra tillgängligheten till reservatet, t.ex. genom att öka trygghetskänslan i gångtunneln under Akallalänken.

Samråd

Stadsbyggnadskontoret har samrått om gränsförslaget och förslag till kompensationsåtgärder med Trafikverket, länsstyrelsen, miljöförvaltningen, exploateringskontoret, stadsmuseet, trafikkontoret, berörda sakägare (Svenska Kraftnät, Norrvatten, Stockholm Vatten och Vattenfall) samt övriga rättighetsinnehavare inom reservatet.

Länsstyrelsen har inga synpunkter i frågan om en ny gränsdragning för Hansta naturreservat med avseende på det intrång som Förbifart Stockholm medför på det kommunalt bildade naturreservatet. Länsstyrelsen stöder dock uppfattningen att ett intrång i naturvärdet ska kompenseras. Vad gäller föreslagna kompensationsåtgärder anser länsstyrelsen att dessa bör preciseras mer för att undvika oklarheter i åtgärdernas omfattning och lokalisering.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker att Hansta Naturreservat upphävs inom vägområdet för Förbifart Stockholm under förutsättning att Trafikverket genomför följande kompensationsåtgärder:

1. Återställning och utveckling av nuvarande område för motorcrossverksamhet till kulturlandskap, livsmiljö för större vattensalamander samt entréområde för reservatsbesökare.

- Ta bort och omdisponera motorcrossbanans osorterade massor, under förutsättning att massorna är rena och fritt kan disponeras inom området.
- Ta bort befintligt staket runt motorcrossbanan.
- Ta bort spolplatta och grus och anlägg äng (ca 50 kvm).
- Anlägga äng på före detta körbanor och på ca 2/3 av befintlig parkering (ca 2,6 ha).
- Etablera bryn med blommande och bärande buskar på tre platser (ca 1000 kvm)
- Sätta upp staket för nya beteshagar (ca 2000 meter).
- Anlägga en utjämningsdamm.
- Gräva om åkerdiket för meandring.
- För större vattensalamander anlägga anpassade dammar (befintliga och nya), ett vandringshinder för fisk, övervintringsvallar, platser för död ved, stenhögar. I möjligaste mån använda omdisponerade massor från området.
- Anlägga en promenadstig, som kopplar samman de fyra gravfälten, som en rundslinga (ca 1 500 meter).
- Anordna och märka ut parkering för reservatsbesökare (ca 35 platser) på kvarvarande del av befintlig parkering.
- Placera fikabord på iordningställd gräsyta (tre stycken).
- Ta fram och sätta upp en informationstavla om naturreservatet och fornlämningarna.
- Besiktiga och ställa i ordning befintligt trätorn för reservatsbesökare.

- Anlägga toalett för reservatsbesökare i anslutning till parkering.
2. Plan och åtgärder för upprustning av Hägerstalunds gårds trädgård.
- Ta fram en plan utifrån äldre kartunderlag och uppgifter för att kunna återställa hela eller delar av trädgårdsmiljön och karpdammarna.
 - Genomföra åtgärder enligt planen som stärker trädgårdens artrikedom och attraktivitet för besökare, till exempel grävning av karpdammarna, tillförsel av vatten till karpdammarna, slyröjning av området väster om värdshuset, stödplantering vid nuvarande parkering vid häststallet, och örtträdgård.
3. Röjning i bestånd med ädellövskog inom Natura 2000
- Försiktigt och successivt glesa ut i delar av beståndet genom att friställa gamla grova ekar där andra träd växer upp i kronan, röja inträngande gran, asp och enstaka hässlen, gynna föryngring av ek i brynmiljöer eller i partier utan lång skoglig ekkontinuitet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att i övrigt anföra följande: Stadens företrädare har arbetat nära tillsammans med Trafikverket och berörda reservatsförvaltare för att kartlägga vilka kompensationsåtgärder som är aktuella inom vägområdet till följd av byggnationen av Förbifart Stockholm. Staden har därmed kunnat bilda sig en god uppfattning kring vilka åtgärder som ska vidtagas för att värna Hansta naturreservats funktion och attraktivitet. På det föreslagna området för kompensation ligger sedan 60-talet en motorbana med verksamhet som genom beslut i Länsstyrelsen (2007) är ålagd att upphöra senast år 2015. I dagsläget saknas alternativ lokalisering för verksamheten. Att kompensation för den mark som ianspråkats av Förbifarten sker är helt nödvändigt, nämnden ser dock inget hinder i att kompensation sker på annan plats för det fall beslut fattas i andra instanser som möjliggör motorbanans fortsatta lokalisering på platsen.

Svenska Kraftnät, Norrvatten, Stockholm Vatten och Vattenfall har ingenting att erinra mot upprättat förslag.

Stadsmuseet beklagar att mark inom reservatet måste tas i anspråk och att fornlämningar kommer att beröras av Förbifarten. Framförallt kommer lämningarna RAÄ 841 och RAÄ 148 som troligen har samband med varandra att splittras och förlora i upplevelsevärde och det tycks som om gränsdragningen kommer gå igenom RAÄ 841. Vad gäller RAÄ 140 och 245 anser stadsmuseet att det är angeläget att gränsen dras så att de alla ligger inom reservatet. Stadsmuseet anser att kompensationsåtgärderna för ovanstående är befogade. Museet vill dock påpeka att innan röjning och skötsel av fornlämningar påbörjas måste skötselplaner upprättas för mer kontinuerlig vård, vilket också

bör rymmas i kompensationsåtgärderna. Stadsmuseet lämnar också förtydliganden och preciseringar för respektive föreslagen kompensationsåtgärd.

Järva Motorklubb yrkar att Stockholms Stad beslutar att istället förlägga gränsen för naturreservatet vid Häradsvägen och därmed freda Barkarby Motorstadion för framtiden.

Två boende i Hägerstalund skriver att de inte vill att gränsen för naturreservatet flyttas. De befärrar att detta kommer att leda till mer luftföroreningar och buller i området och undrar om Förbifarten kommer att gå under det skogsparti som i dagsläget döljer nuvarande trafikled.

Bearbetat förslag till ny gräns och kompensationsåtgärder

Varken länsstyrelsen, Trafikverket, remissinstanser eller berörda sakägare har haft några invändningar mot förslaget till ny gräns. Byggnad av riksintresset Förbifart Stockholm i enlighet med regeringens tillåtlighetsbeslut är ett synnerligt skäl för att upphäva den del av reservatet som berörs av vägen. Med anledning av att länsstyrelsen beslutade 2008 att inte tillåta motocrossverksamhet efter 31 december 2015 finns i dagsläget inga synnerliga skäl för att flytta gränsen till Häradsvägen.

Det område som upphävs inom naturreservatet är ca 100 000 m² stort och berör främst skog och äldre kulturlandskap med fornlämningar. De föreslagna kompensationsåtgärderna för Hägerstalunds gård är därför inte tydligt kopplade till de värden som tas i anspråk och bör utgå. Bästa möjliga tillgänglighet till naturreservatet under och efter byggtiden kommer Trafikverket utföra som skydds- respektive återställningsåtgärder, varför dessa inte heller bör ingå i kompensationsåtgärderna.

Kompensationsåtgärder har preciserats i samråd med miljöförvaltningen, stadsmuseet, trafikkontoret och Trafikverket. Miljö- och hälsoskyddsnämndens förslag om flexibilitet i åtgärderna är svårt att tillgodose i dagsläget, eftersom lämpliga åtgärder på annan plats skulle vara av en helt annan karaktär. Kommunfullmäktige måste ta ett tydligt beslut om kompensation samtidigt med beslut om gränsändring, eftersom beslut om gränsändring enligt miljöbalken endast får meddelas om intrånget kompenseras i skälig utsträckning. Om förutsättningarna för kompensationsåtgärderna förändras så att de inte kan genomföras, måste kommunfullmäktige fatta ett nytt beslut.